

С.Д. Лучик,
доктор економічних наук, професор,
завідувач кафедри соціальної економіки
і інформаційних технологій

Подільський державний аграрно-технічний університет

НОВЕ ВИДАННЯ З ПИТАНЬ СОЦІАЛЬНО СПРЯМОВАНОГО РОЗВИТКУ ІННОВАЦІЙНОЇ ЕКОНОМІКИ

За наявності значної кількості наукових доробок вітчизняних та зарубіжних дослідників з проблематики інноваційного розвитку економіки окремі теоретичні та методичні аспекти генерації і застосування наукових знань залишаються недостатньо висвітленими. В центрі досліджень наукового мейнстріму залишаються проблеми екзогенного впливу інновацій на економічну ефективність та конкурентоспроможність різних рівнів та суб'єктів економіки. Поряд з цим, економіка, що базується на формуванні та впровадженні інновацій, викликає не тільки економічні, а й соціальні зміни. Однак питання соціальної значимості інновацій, наслідків інноваційного процесу для суспільства майже не вивчені. Вочевидь, така багатогранна проблема як соціальна ефективність інноваційної діяльності потребує творчих зусиль науковців різних напрямів сучасної економічної науки.

Представлена монографія "Соціальне спрямування інноваційної економіки: досвід, тенденції, наслідки"¹ Яцишиної Ірини Володимирівни є однією із перших в Україні робіт по дослідженню соціальних аспектів інноваційної економіки, що визначає її наукову новизну та своєчасність. У п'яти розділах монографії у рамках комплексного підходу визначено усі ракурси даної проблематики – від теоретико-методологічних основ до формування методики та інструментарію дослідження та оцінювання соціальних аспектів інноваційної діяльності, проведення аналізу зарубіжного та вітчизняного досвіду за запропонованою методикою та отримання практичних висновків для України.

Перший розділ – «Теоретичні основи дослідження соціального спрямування інноваційної економіки» виявляє еволюцію концепцій на формування нових типів економіки: постіндустріальної, економіки знань, інноваційної, нео-економіки, інформаційної та мережевої, що дає можливість виявити особливості, часові та сутнісні межі кожної із них та визначити соціально-економічну природу інноваційної економіки, а також здійснити аналіз екзогенних соціальних чинників на вході інноваційного процесу та систематизувати і класифікувати на полікритеріальній основі соціальні ефекти на його виході.

Другий розділ монографії – «Методологічно-методичні засади оцінювання соціального спрямування інноваційної економіки» присвячений методологічному обґрунтуванню соціальної направленості інновацій, що базується на системному підході до оцінки впливу інноваційної економіки на суспільний розвиток, а також формує методіку подальшого дослідження. Необхідність розробки власної методики автора обумовлена двома моментами: по-перше складністю кількісної оцінки соціальних наслідків інновацій, по-друге відсутністю подібних методичних підходів у сучасній теорії та практиці. Тому автором запропонована власна методика, що базується на проблемно-орієнтованому підході, і є комплексною за своєю суттю, оскільки, з одного боку, поєднує використання як кількісних (економетричних, статистичних), так і соціологічних методів, з другого, пропонує проводити дослідження у двох площинах: соціальна націленість інноваційної політики – наслідки її реалізації, з третього, – спрямована на дослідження різних рівнів економіки.

У третьому розділі – «Сучасні тенденції впливу інноваційного розвитку економіки на її соціальний стан», на основі запропонованої методики автор здійснює аналіз взаємозв'язку інноваційного та соціального розвитку України. Для цього спочатку визначено соціально-інноваційну складову державних документів стратегічного характеру. Далі на статистичних даних проводиться економетрична оцінка впливу інноваційних чинників на показники соціально-економічного розвитку макроекономічного рівня, побудовані регресійні моделі їх взаємозв'язку. Достатньо цікавим елементом дослідження є оцінювання соціального капіталу

¹ Яцишина І.В. Соціальне спрямування інноваційної економіки: досвід, тенденції, наслідки: монографія / Ірина Яцишина. – Кам'янець-Подільський: ФОП Сисин Я.І., 2012. – 368 с.

науки (що трактується як довіра до неї), здійснене через анкетування сучасної молоді, що дозволяє будувати позитивні прогнози щодо зацікавленості студентства професійними науковими перспективами. Для виявлення соціальних наслідків впровадження інновацій на мікрорівні автор досліджує результати спеціально проведеного соціологічного опитування, що дало змогу окреслити коло значимих соціальних ефектів інноваційної діяльності для підприємств-виробників інноваційної продукції та споживачів, а також визначити співвідношення економічних та соціальних ефектів інновацій для різних рівнів економіки.

Четвертий розділ книги – «Соціальні наслідки інноваційного розвитку регіону (на прикладі Хмельницької області)» присвячений дослідженню проблеми на мезоекономічному рівні. Досліджуючи взаємозв'язок рівня інноваційного розвитку регіонів із відповідними індексами розвитку людини, автор виявляє їх параболоїдальну залежність, тобто існування певного порогу рівня інноваційного розвитку; для регіонів, які його не досягнули, зростання рівня інноваційності не сприяє росту рівня розвитку людини, а для регіонів, які подолали порогове значення, приріст рівня інноваційності призводить до зростання індексу розвитку людини. Далі на основі побудованої економетричної моделі залежності соціально-економічних показників від інноваційних чинників та конкретних ілюстрацій соціальних наслідків інноваційної діяльності окремих підприємств автор узагальнює напрями соціальної ефективності впровадження інновацій у Хмельницькій області.

Завершує монографію п'ятий розділ – «Європейський досвід соціально-інноваційного розвитку національних економік», в якому згідно розробленої методики автор проводить ґрунтовний аналіз соціальних орієнтирів інноваційної політики ЄС та ефективності їх реалізації, зокрема на основі побудови економетричних моделей парного та множинного регресійного аналізу впливу інноваційних індикаторів на соціальні показники розвитку ЄС в цілому, окремих європейських країн та їх угруповань, ранжування впливовості інноваційних чинників на соціальне зростання європейських країн. Після чого на основі порівняння національних реалій та європейського досвіду проводяться узагальнення.

Очевидно, що монографія є завершеним самостійним науковим дослідженням, виконаним на актуальну тему, має наукову і практичну цінність. Наукова новизна отриманих результатів свідчить про глибоку обізнаність автора з теоретичними, методологічними та практичними аспектами сучасного інноваційного розвитку економіки. Вона полягає у концептуальному вирішенні науково-прикладної проблеми формування та оцінки соціально-орієнтованої інноваційної економіки.

Однак, щодо поданої для рецензування монографії є рекомендації та певні зауваження, що потребують уточнення. По-перше, у другому розділі роботи слід було більш предметно визначити причинно-наслідкові зв'язки у ланцюгу Соціальні чинники – Інноваційний розвиток – Соціальні наслідки. По-друге, у п'ятому розділі варто розглянути національні особливості соціально-інноваційного розвитку країн євро спільноти.

Незважаючи на наведені зауваження, монографія «Соціальне спрямування інноваційної економіки: досвід, тенденції, наслідки» чітко структурована, її зміст логічно викладений, вона містить обґрунтовані висновки, наукову новизну та практичну цінність. У цілому, монографію І.В.Ящишиної слід визнати такою, що відповідає вимогам, які висуваються до наукових робіт такого характеру. Монографія може бути корисною для фахівців соціальної й економічної сфери, політичних діячів, державних службовців, співробітників міжнародних організацій, підприємців, науковців, викладачів, аспірантів і студентів вищих навчальних закладів, що навчаються за спеціальностями економічного спрямування.